

SISEMINISTEERIUM

Hr Paul Keres
Advokaadibüroo LEVIN OÜ

Teie: 08.07.2025 nr

Meie: 22.07.2025 nr 2-2/606-3

Vastus taotlusele teenistusliku järelevalve algatamiseks

Olete 08.07.2025 esitanud Siseministeeriumile pöördumise, milles juhite tähelepanu Kaitsepolitseiameti (edaspidi *KAPO*) tegevusele advokaadibüroo LEVIN kliendi Parvel Pruunsillaga seotud kriminaalasjas ning esitanud siseministrile taotluse, milles palute:

- 1) algatada viivitamata teenistuslik järelevalve KAPO Lõuna osakonna ja selle direktori Jaanus Kanni tegevuse seaduslikkuse kontrollimiseks seoses Parvel Pruunsilla kriminaalasjas nr 1-24-2129 teostatud jälitustoimingute ja nendega kaasnenud teavitamiskohustuste täitmata jätmisega;
- 2) tuvastada järelevalve käigus kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi *KrMS*) § 126¹³ lg 1 rikkumise ulatus, sealhulgas kõigi isikute arv ja isikud, keda jäeti nende põhiõiguste olulisest riivamisest teavitamata, ning selgitada välja rikkumiste põhjused ja vastutavad ametnikud;
- 3) tunnistada oma järelevalveotsusega KAPO tegevus *KrMS* § 126¹³ lg 1 täitmata jätmisel õigusvastaseks ning teha ettekirjutus rikkumiste kõrvaldamiseks (*KrMS* § 126¹³ lg 1 nõuete täitmiseks).

Vastuseks Teie pöördumisele märgime järgmist.

Jälitustoimingute seaduslikkusest

Olete 08.07.2025 taotluses viidanud Eesti Vabariigi põhiseaduse § 3 lõikes 1 toodule, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. Teie esitatud pöördumisest ei selgu, milles täpsemalt seisneb kõnealuse põhimõtte rikkumine KAPO tegevuses.

Kuritegude uurimine ja menetlemine toimub *KrMS*-s ettenähtud korras. Kõnealuses seaduses on muuhulgas sätestatud jälitustoimingu teostamise üldtingimused, alused ning toiminguks loa andmise menetlus. Teie taotluse põhjenduste punkti 9 alapunktidest 1-3 nähtub, et KAPO on teostanud jälitustoimingud eeluurimiskohtuniku määruste alusel. Seejuures on kriminaalasjades jälitustoimingute ja uurimisasutuse tegevuse peale kaebuse esitamine võimalik *KrMS*-s sätestatud korras. Kaebuse esitamist seoses jälitustoiminguga reguleerib *KrMS* § 126¹⁶. Kõnealuse paragrahvi esimese lõike kohaselt võib kohtu poolt jälitustoiminguks loa andmise määru peale esitada määruskaebuse *KrMS* 15. peatükis sätestatud korras (määruskaebemenetluses). Sama paragrahvi teise lõike järgi saab jälitustoimingu käigu, sellest teavitamata jätmise ja sellega kogutud andmete tutvustamata jätmise peale esitada kaebuse

KrMS 8. peatüki 5. jaos sätestatud korras (uurimiskaebemenetluses). Kohtupraktikas on ühtlasi sedastatud, et tõhusa õiguskaitse tagamiseks tuleb hinnang loa õiguspärasusele anda jälitustoimingu loa vaidlustamiseks toimuva määruskaebemenetluse raames.

Ühtlasi märgime, et kolmandate isikute jälitustoimingust teavitamise üheks eelduseks on nende perekonna- ja eraelu puutumatus oluline riive. Kuigi sõnumisaladuse piiramine riivab inimese põhiõigusi ja -vabadusi, ei tähenda see, et iga eraelulise vestluse pealtkuulamisega kaasneb oluline riive perekonna- või eraelu puutumatusle. Kuivõrd termin „oluline“ on KrMS-s määratlemata õigusmõiste, siis on selle sisustamine jäetud menetleja kaalutusotsuseks.^[1] Riive olulisust hinnatakse jälitustoimingu kui terviku kontekstis, mitte üksikute kõnede põhjal. Jälitustoimingu riive olulisus sõltub ennekõike inimese õigustesse sekkumise intensiivsusest, mitte sellest, kas pealt kuulatud vestlust on kasutatud tõendina kriminaalmenetluses või asjaolust, et inimene ise ei ole kriminaalmenetluses kahtlustatav või süüdistatav.

Teenistusliku järelevalve algatamisest

Vabariigi Valitsuse seaduse (edaspidi *VVS*) § 93 lg 1 kohaselt korraldatakse riigiasutuste tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse tagamiseks teenistuslikku järelevalvet. Nagu olete ka oma pöördumises viidanud, valvab minister muuhulgas ministeeriumi valitsemisala valitsusasutuste ja nende ametiisikute tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse üle (*VVS* § 95 lg 1). Õiguspärasuse kaalutlustest lähtuvalt on teenistusliku järelevalve teostamine lisaks halduse kohtulikule (eksternsele) kontrollile halduse siseseks vahendiks, kuidas riigivõimuvolitusi teostavate valitsusasutuste ning ametiisikute käitumise õiguspärasust tagada ja kuritarvitusi vältida.

KAPO on Teie taotluse kohta 16.07.2025 esitatud arvamuses nr 5050-2 muuhulgas märkinud, et Majandus- ja Korruptsioonikuritegude ringkonnaprokuratuur on 30.04.2025 esitanud kriminaalasjas nr 1-24-2128 apellatsioonkaebuse Tartu Ringkonnakohtule ning esimene istung on planeeritud 24.09.2025. Seega, kuigi olete oma pöördumise sissejuhatuse punktis 2 märkinud, et Tartu Maakohus mõistis Parvel Pruunsilla oma 11.02.2025 otsusega täies ulatuses õigeks, on nimetatud kriminaalasjas kohtumenetlus jätkuvalt pooleli.

Tallinna Ringkonnakohus on 26.06.2020 kohtumääruses haldusasja nr 3-20-778 punktis 16 asjakohaselt märkinud, et *teenistusliku järelevalve eesmärk on tagada valitsemisala valitsusasutuste tegevuse seaduslikkus ja otstarbekus, sh konkreetsete haldusaktide seaduslikkus. Teenistusliku järelevalve teostajal on näiteks õigus tunnistada ametiisiku antud haldusakt kehtetuks (VVS § 93 lg 2 p 3). /.../ Teenistusliku järelevalve mõtteks ei ole siiski kujuneda kohtueelse menetluse organiks, lisada täiendavaid edasikaebevõimalusi või tekitada kohtumenetluseks tõendeid konkreetsete haldusorgani toimingute või haldusaktide vaidlustamisel. /.../ Eelnevast võib järeldada, et järelevalve teostajal on järelevalve algatamisel ja meetme rakendamisel ulatuslik kaalutusruum. Ühtlasi peab järelevalve algatamiseks esinema ajend. Isikul on enda õiguste kaitseks endiselt kõige efektiivsem vaidlustada konkreetseid haldusakte ja toiminguid kohtueelses ja kohtumenetluses.*

Arvestades, et käimasolevas kriminaalasjas on võimalik jälitustoimingu ja uurimisasutuse tegevuse peale kaebused esitada ning lahendada KrMS-s ette nähtud korras ning seejuures kaasneks teenistusliku järelevalve algatamisega oht sekkuda pooleliolevasse kohtumenetlusse, leiame, et käesoleval hetkel ei ole teenistusliku järelevalve algatamine otstarbekas ega

^[1] KrMS § 30 lg 1 kohaselt juhib kohtueelset menetlus prokuratuur, mistõttu otsustatakse teavitamised koostöös menetlust juhtiva prokuröriaga.

põhjendatud. Seejuures juhime tähelepanu, et siseministril säilib jätkuvalt võimalus VVS alusel teenistusliku järelevalve algatamiseks, kui see asjaoludest nähtuvalt vajalikuks osutub.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister